

بازگشت سهم کم درآمدها به وضعیت سال ۹۵

همچنین گزارش‌های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد، سهم درآمدی ۲۰ درصد کم هزینه‌ترین از کل هزینه در کل کشور و مناطق شهری و روستایی در محدوده مشابهی قرار دارد. در کل کشور این سهم از ۶۱ درصد در سال ۹۵ به ۵۹ درصد در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. تأثیر حذف ارز ترجیحی که موجب افزایش قیمت‌ها شده، این سهم را در سال ۱۴۰۱ به ۶۲ درصد افزایش داده که این سهم در بین سال‌های ۹۵ الی ۱۴۰۱ بیشترین است.

علاوه بر این، در مناطق شهری سهم هزینه ۲۰ درصد کم هزینه‌ترین در کل هزینه از ۶۷ درصد در سال ۹۵ به ۶۵ درصد در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است. بر اثر افزایش قیمت‌های ناشی از حذف ارز ترجیحی این سهم در سال ۱۴۰۱ افزایش یافته و به ۶۷ درصد در سال ۹۵ رسیده است. نکته قابل توجه آن است که مقادیرها بر اساس سال ۱۴۰۰ ثابت در نظر گرفته شده بودند و بنابراین، این افزایش سهم هزینه در سال ۱۴۰۱ فقط بر اثر افزایش قیمت‌ها رخ داده است.

همچنین در مناطق روستایی روند تغییرات این شاخص مشابه کل کشور است. از سهم ۷/۳ درصد سال ۹۵ به ۶/۷ درصد در سال ۱۴۰۰ کاهش یافته و با پرداخت یارانه نقدی به ۶/۳ درصد افزایش یافته است. علیرغم افزایش قیمت‌ها، هنوز این سهم به سهم سال ۹۵ نرسیده است (در سال ۱۴۰۱ به ۷ افزایش یافته است).

در کل کشور سهم هزینه ۲۰ درصد پرهزینه‌ترین در کل هزینه در سال ۹۵ نزدیک

شده است. با پرداخت یارانه نقدی سهم خانوارهای دهک اول بیشتر شده و حتی بیشتر از این سهم در سال ۹۵ است که وضعیت مشابه تغییرات سهم درآمد در دهک اول در مابقی دهک‌ها نیز قابل مشاهده است. با افزایش قیمت‌ها و تورم موجود در دهک اول سهم هزینه خانوارهای دهک اول بیشتر شده و به ۲۳۹ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده که بیشتر از این سهم در سال ۹۵ است.

در دهک دهم در سال‌های ۹۵ تا ۱۴۰۰، سهم دهک تا سال ۹۹ تقریباً روندی صعودی نشان می‌دهد (ثروتمندتر شدن پردرآمدها). در سال ۱۴۰۰ این سهم دوباره کاهش یافته و به کمتر از سال ۹۵ سقوط کرده است. با عدم پرداخت یارانه به خانوارهای دهک دهم، کاهش بیشتر از قبل نیز شده است. با افزایش قیمت‌ها در سال ۱۴۰۱ و تورم موجود در این دهک این سهم مجدداً کاهش یافته و به کمتر از سال ۹۵ سقوط کرده است. در مناطق شهری سهم دهک اول در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ افزایش یافته ولی هنوز به این سهم در سال ۹۵ نرسیده است. بنابراین، سهم دهک دهم در سال ۱۴۰۱ نسبت به ۱۴۰۰ کاهش نشان می‌دهد. سهم این دهک در سال ۱۴۰۱ به دلیل افزایش قیمت‌ها و متفاوت بودن تورم بین دهک‌ها از سال ۹۵ هم کمتر شده است. از اطلاعات بدست آمده برای دهک اول و دهم می‌توان نتیجه گرفت که کاهش ضریب جینی در سال ۱۴۰۱ به دلیل بهبود وضعیت کم درآمدها و بدتر شدن وضعیت پردرآمدها رخ داده است.

سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نیز این روند ادامه یافت به گونه‌ای که در سال ۱۳۹۲ این شاخص به ۳۶۵۰/۰ رسید، اما از سال ۱۳۹۳ هر ساله ضریب جینی به سمت نابرابری بیشتر حرکت کرد. در این سال ضریب جینی به ۳۷۸۸/۰ تنزل کرد. در سال ۱۳۹۴ هم این شاخص به ۳۸۵۱/۰ و در سال ۱۳۹۵ به ۳۹۰۰/۰ رسید. با تداوم این وضعیت در سال ۱۳۹۶ ضریب جینی کل کشور به ۳۹۸۱/۰ و در سال ۱۳۹۷ با رسیدن به ۴۰۹۳/۰ به بالاترین رقم در دهه ۱۳۹۰ رسید. هرچند در سال ۱۳۹۸ این شاخص اندکی بهبود یافت و به ۳۹۹۲/۰ رسید، اما دوباره در سال ۱۳۹۹ به ۴۰۰۶/۰ بازگشت.

اما تحولات اقتصادی و اصلاح سیاست‌های اقتصادی همزمان با آغاز به کار دولت سیزدهم موجب شد تا دوباره ضریب جینی به عنوان مهم‌ترین شاخص نشان‌دهنده برابری توزیع درآمد، بهبود یابد. همانگونه که اشاره شد در سال گذشته این شاخص به ۳۹۳۸/۰ رسید که در مقایسه با شاخص سال ۱۳۹۹ بهبود قابل توجهی را نشان می‌دهد. در همین زمینه مرکز آمار ایران براساس برآوردی که از تأثیر سیاست اصلاح ارز ترجیحی بر هزینه خانوار داشت، ضریب جینی سال جاری را نیز ۳۸۳۱/۰ اعلام کرد که این عدد هم نسبت به سال‌های گذشته بهبود قابل مسمی را نمایان می‌کند.

با توجه به یارانه معیشتی پرداختی به خانوارها که برای دهک‌های اول تا سوم ماهانه ۴۰۰ هزار تومان و دهک‌های چهارم تا نهم ماهانه ۳۰۰ هزار تومان است ضمن اینکه درآمد دهک‌های درآمدی پایین جامعه افزایش یافته است، برخلاف سال‌های گذشته سهم ثروتمندان نیز از توزیع درآمد کمتر شده و به همین دلیل فاصله طبقاتی کاهش و نابرابری‌ها بهبود یافته است.

نشانه‌های بهبود در شهر و روستا

در کنار ضریب جینی کل کشور، بررسی ضریب جینی در مناطق شهری و روستایی نیز روند بهبود این شاخص‌ها در سال ۱۴۰۰ و سال جاری را تأیید می‌کند. در مناطق شهری ضریب جینی از ۳۶۵۲/۰ سال ۹۵ به ۳۸۲۲/۰ در سال ۹۷ افزایش داشته و روندی کاهشی از سال ۹۸ (۳۷۴۷/۰) آغاز شده و به ۳۶۹۱/۰ در سال ۱۴۰۰ رسیده است. تأثیر افزایش قیمت و تورم ایجاد شده روی دهک‌های مختلف موجب کاهش ضریب جینی به عدد ۳۶۶۹/۰ در سال ۱۴۰۱ شده است. همچنین در مناطق روستایی، روند افزایشی ضریب جینی که از سال ۹۵ (۳۵۳۸/۰) شروع شده بود تا سال ۱۴۰۰ (۳۸۱۴/۰) ادامه یافته و با پرداخت یارانه نقدی به ۹ دهک درآمدی روستایی ضریب جینی به عدد ۳۶۶۰/۰ خواهد رسید. تأثیر افزایش قیمت و تورم ایجاد شده روی دهک‌های مختلف موجب کاهش ضریب جینی به عدد ۳۵۱۲/۰ است.

تغییر شرایط به نفع کم درآمدها

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، در کل کشور سهم دهک اول درآمدی از سال ۹۵ تا ۱۴۰۰ روندی نزولی داشته و وضعیت اقتصادی کم درآمدترین خانوارها بدتر